

Разрешаванена семейни конфликти

Ръководство за международна
семејна медиация

За да ви помогне
За да заштити вашите деца

International Social Service
Service Social International
Servicio Social International

32, quai du Seujet, CH - 1201 Genève

„Разрешаване на семейни конфликти: Ръководство за международна семейна медиация“ се издава от Международна социална служба (МСС), която работи със семейства в 120 държави, за да им помогне да разрешат проблемите, свързани с раздяла и развод, в които са въввлечени две държави или когато единият родител незаконно прехвърля дете от една държава в друга.

Родители, юристи и съдилища по целия свят се свързват с МСС за подкрепа при подобни обстоятелства. МСС, която е създадена през 1924 година, предоставя помощ на приблизително 50 000 семейства в транс-гранична ситуация годишно. МСС подкрепя родителите чрез консултиране, социални съвети и предоставяне на обща информация за юридическите аспекти на ситуацията, в която се намират, и работи с тях за намиране на решения, които отчитат важността на запазване отношенията на децата и с двамата им родители, както и с други членове на семейството.

Това ръководство е предназначено за семейства по целия свят – независимо от техния произход, религия или структура – които преживяват конфликт с международен елемент. Ръководството подчертава, че интересите на децата са в основата на международната семейна медиация и предоставя информация, свидетелства, изследвания и практика, както за ползите, така и за ограниченията на международната семейна медиация.

Ръководството представя международната семейна медиация не като магическо решение на всички проблеми, които семействата срещат по време на раздяла, която излиза извън националните граници, а като лесен, прагматичен и професионален начин за разрешаване на конфликти, който гарантира индивидуалните права и допълва всяка правна процедура за уреждане на споровете.

Като първа по рода си публикация, ръководството се издава по време, когато се провеждат международни дискусии и преговори на юридическо и професионално ниво за утвърждаване на практиките за международна семейна медиация.

Ръководството е изготвено от Силджия Каратш, медиатор и координатор на Звеното за медиация в Генералния секретариат на МСС, под ръководството на Шон Аюб, генерален секретар на МСС. Публикацията става възможна и благодарение на подкрепата на Международен консултативен съвет, съставен от следните експерти в областта на медиацията, международното право и детската психология: Стефан Ауербах, Керстин Бартш, Лорейн Филион, Юлиане Хирш, Мохаммед М. Кешавджи, Флоранс Н’да Конан, Дженифър Макинтош, Лорънс Молони, Лиза Паркинсон, Кристин Рейнауд-де ла Яра, Перес Сегал, Мариане Суке и Сабине Уолш.

Ние им благодарим за тяхната забележителна работа и ентузиазизирана подкрепа за настоящата публикация. В допълнение, ние сме изключително благодарни на Кхадия Делавал, Юлиане Хирш и Амин Касам, които също имат значителен принос при написване на ръководството.

* Г-жа Бартш представлява Постоянното бюро на Хагската конференция по международно частно право.

Разрешаване на семејни конфликти

Ръководство за международна семејна медиация

За да ви помогне

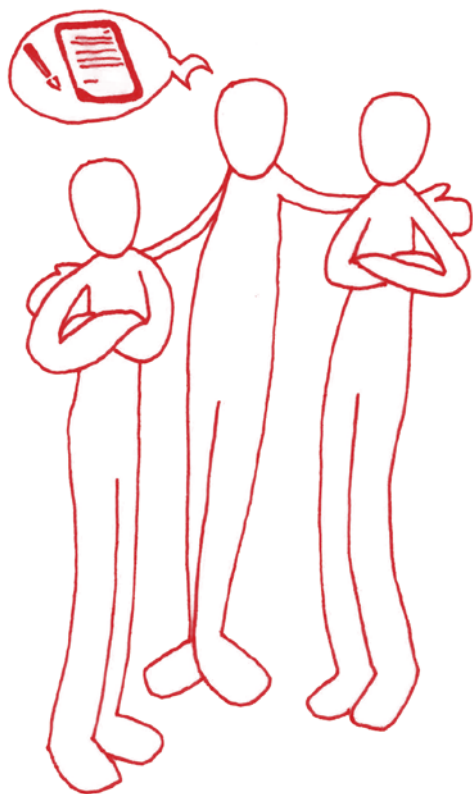
За да защити вашите деца

В много малък процент от случаите, единият родител се притеснява от срещата с другия родител [...], но веднага след като започне медиацията, този родител се чувства в безопасност и следователно може да говори свободно и безпрепятствено относно най-добрите интереси на детето.

Медиатор

1. Международна семейна медиация	02
Какво е международна семейна медиация?	06
Някои важни аспекти, които да имаме предвид	06
Някои предимства	08
Медиаторите	10
Разноски	10
Ограничения	12
2. При кои конфликти и кога може да се използва медиацията	14
Семейни конфликти извън националните граници	18
Конфликтни теми, за които медиацията може да помогне	18
Времетраене на медиацията	20
3. Причини за избор на международната семейна медиация	24
Страните могат да играят активна роля	28
Тя ускорява процедурите и е финансово изгодна	28
Тя е гъвкава и може да се адаптира към всяка ситуация	28
Тя може да предостави реалистична перспектива за бъдещето	30
Тя зачита културните различия в семейството	30
Тя може да помогне да се предотврати незаконното прехвърляне или задържане на дете	32
4. Как се осъществява международната семейна медиация	34
Първи контакт	40
Процесът на медиация	40
Методи, използвани от медиаторите	42
Участници в медиацията	44
Други хора, които могат да участват	48
5. Международната семейна медиация и правото	50
Транс-гранични семейни спорове относно децата	54
Съдържание на специализирания юридически съвет	56
Може да бъде направено споразумение, което е обвързващо и изпълняемо	58
6. Незаконно прехвърляне и задържане на дете	60
Кога едно прехвърляне или преместване в друга държава се счита за незаконно	66
Последици за детето	66
Последици за родителя, който напуска с детето	68
Последици за другия родител	70
Хагската конвенция от 1980 година	72
Кога Хагската конвенция от 1980 година не се прилага?	74
Медиация за разрешаване на такива случаи	74
Работи ли медиацията в такива случаи?	76
7. Практически въпроси	80
Кои въпроси най-общо се адресират в медиацията?	83
Как може да се подготвите за медиация?	85
Какво може да бъде включено в едно споразумение?	87
Какво трябва да попитате вашия правен съветник?	89
Какви други ресурси може да използвате?	91
Ключови принципи на международната семейна медиация	93
*** ** * * * * Бележки	95

Секция 1

A large, solid red circle is centered on the page. Inside the circle, the text 'Международна семейна медиация' is written in white, bold, sans-serif font, arranged in three lines.

**Международна
семейна
медиация**

Дали това,
което казвам
на медиатора е
конфиденциално?

Какво е
международна
семейна
медиация?

Може ли
медиаторът да
реша кой е прав
и кой зреша?

Къде мога
да намеря
медиатор?

Колко струва
медиацията?
Кой плаща
таксите?

Моят бивш отказва
медиация. Възможна
ли е медиация в този
случай?

Страхуват се
от моя бивш?
Подходяща ли е
медиация в този
случай?

„Медиаторът ни върна обратно към ролите ни на родители и изчисти съперничеството помежду ни.“

Баща

„През първата сесия вървахме по различни пътища; по време на последната среща се разбрахме и пихме заедно кафе.“

Майка

**Медиацията не замества правосъдната система.
Медиацията допълва съдебните производства и
позволява намирането на трайни решения за всички
членове на семейството.**

Международната семейна медиация може да ви помогне, когато се намирате в конфликт, който води до преместване в чужбина на един член на семейството.

Международната семейна медиация поставя потребностите и интересите на децата в центъра на дискусиите.

Какво е международна семейна медиация?

Семейната медиация е структуриран процес, в който безпристрастен медиатор предоставя възможност на членовете на едно семейство в криза, обикновено родителите, да разговарят конструктивно за техния конфликт. Целта е да се разреши конфликтът чрез комуникация и да се дискутира как те ще продължат да бъдат родители на децата си, за да се намерят решения за всички членове на семейството, които са засегнати.

Някои важни аспекти, които да имаме предвид

Участието в процеса на медиация е доброволно. Медиаторът провежда отделни дискусии с всеки един от родителите, за да прецени дали медиацията е подходяща в тяхната ситуация и дали двамата имат желание да се ангажират в процеса.

По време на медиацията участниците в конфликта сами търсят, изследват и формулират възможности за постигане на споразумение. Те контролират резултатите от медиацията, тъй като те са тези, които решават.

Те могат да спрат или да прекратят процеса на медиация по всяко време, ако не са доволни начина на провеждане на медиацията.

Всеки участник може да бъде подкрепян от независим правен съветник, който да преглежда предложенията, преди решенията да бъдат финализирани в споразумение, което обикновено се нарича медиано споразумение. *Бележка 2

„Разводът може да бъде толкова опустошителен. С огромната сметка за съдебни разноски на хоризонта се чувствах болна и се озовах в болница. Само когато отидох на медиация, разбрах какви са нейните предимства. Имах подкрепа от моята общност, която ми помогна чрез Съвета за помирение и арбитраж. Осъзнах, че моята вяра, Ислама, ме насърчи да презоварам и да се стигне да справедливо уреждане на положението. Тогава разбрах, колко много може да се спечели, ако се избегне ненужния съдебен процес.“

X.B.

„Днес, въпреки, че повече не сме съпруз и съпруза, ние все още може да се грижим за нашата дъщеря и тя порасна без да изпитва зорчивина към нито един от нас. Медиацията има способността да запази уважението и достойнството в семейството, когато, за съжаление, връзката е прекъсната.“

Баща

Медиацията е гъвкав метод за управление на конфликти. Тя се адаптира към всяка конкретна ситуация и към всеки конфликт. Тя ви прави главни актьори в намирането на решения.

Медиаторът помага на родителите да намерят решения и поддържа конструктивно отношение. Медиаторът насърчава всички участници да говорят за себе си.

Медианото споразумение отразява решенията, които са взети заедно от хората, въввлечени в конфликта.

Участниците могат да придадат на своето медирано споразумение и правна сила, ако същото бъде утвърдено от съд.

Това, което е казано по време на медиацията, остава строго конфиденциално, освен в редки случаи, когато по време на медиацията се разкрива очевидно сериозен риск за децата или за един от другите участници. Съдържанието на такива защитни клаузи варира в различните държави.

Някои предимства на международната семейна медиация

Вместо да се взема ясно очертано решение в полза на единия или другия родител, медиацията взема предвид интересите на всички членове на семейството. Този подход към споровете, който се основава на необходимостта от диалог, работи, както за интересите на децата, така и на техните родители. Така тя дава възможност на всеки от тях да намери своето място в променената семейна ситуация, дори в контекста на емоционално трудна раздяла.

Международната семейна медиация позволява на всички участници да вербализират своите притеснения, да изразят своите чувства и да поставят своите материални и организационни нужди в сигурна среда. Те могат да направят това успешно и без да бъдат притеснявани. Медиаторът помага на участниците да артикулират тези притеснения. С цел постигането на споразумение, медиаторът формулира, по възможно най-конструктивен начин, това, което е най-близко до сърцата на участниците. В медиацията, хората в конфликт говорят, изслушат се и се вслушват един в друг.

Понякога семейните конфликти се случват в контекста на различия в културно отношение или религиозни практики или различия между традициите в една държава и законите на друга държава, в която се е преместил един от родителите. В такива случаи, международната семейна медиация може да помогне на страните в брачен конфликт да достигнат до решение, което сближава тези различия.

„Тя [медиаторката] се устиваше и отчиташе нашите страдания. Ние не бяхме приемани като случай или папка.“

Баща

„Медиаторът никога не позволи сесията да приключват с горчиво усещане. Винаги имаше позитивно отражение.“

Майка

„Неутралността на медиатора дава свободата да бъдеш и да се изразяваш.“

А.Б.

Семейните медиатори помагат на всеки от родителите да реши дали медиацията е подходяща за тяхната ситуация и да направят информиран избор.

Медиаторите идентифицират напрежението и страховете, които са на сцената. Те са чувствителни към културните аспекти и имат отлични познания относно междуличностните ситуации.

Свържете се с МСС, местното бюро за правна помощ или семейния съд във вашата държава, за да получите информация дали може да ви бъде предоставена финансова подкрепа за медиация.

Медиаторите

Както мъже, така и жени, практикуват професионална медиация, като работят независимо или като служители на заплата в организации за медиация. Те могат да имат местопребиваване в държавата, в която се провежда медиацията, но понякога, при международната семейна медиация, комбинация от медиатори, в или извън държавата, може по-добре да обслужи интересите на страните в един конфликт.

Професионалните медиатори се придържат към Етичния кодекс и Кодекса на поведение, които те се очаква да спазват във всяка една ситуация. Те са преминали през специализирано обучение, което покрива всички аспекти, свързани с медиацията: законодателството, техники за комуникация и преговори, както и психосоциални аспекти на разпадане на семейството. В много страни, професионалните медиатори са официално признати от компетентните власти.

В държави, в които няма утвърдено обучение за медиатори, медиаторите са признати на място ниво на базата на техния опит да разрешават конфликти, както и за техните междуличностни умения. Те трябва да бъдат неутрални. Медиаторите имат способността да идентифицират естеството на конфликта и неговото отражение върху членовете на семейството, което им дава възможност да получат доверието на хората, които идват на медиация. При международните случаи тези медиатори трябва да се сътрудничат със специализирани медиатори, административни органи и съдилища.

Разноски

Разноските за медиация варират. Медиацията може да бъде дори безплатна, когато например орган или институция я поръчват, или когато услугата се предоставя от финансирани от държавата организации или се предлага безплатно от асоциации или общности. В някои случаи са налице възможности за медиация по силата на правна помощ, която покрива разноските.

Независимите медиатори събират такси, които обикновено се разделят между родителите поравно или пропорционално, съобразно доходите на всеки от тях. Подробностите относно заплащането обикновено се обсъждат в началото на процеса на медиация.

„Моята съпруга се съгласи да отидем на медиация, но не направи никакви усилия да обсъждаме въпросите, тъй като си мислеше, че е в позиция на юридически по-силната страна и че няма какво да загуби. Ние не постигнахме споразумение.“

Съпруг

„Страните не тръгват на медиация (това показва моят опит), освен ако не са готови да разговарят. Някои са безкомпромисни в началото, но са подготвени да слушат (до известна степен), както другата страна, така и медиаторите.“

Медиатор

Медиацията не е магическо решение, тя не гарантира разрешаване на конфликта. Има ситуации, при които медиацията не може да функционира или се получава така, че тя е по-малко ефективна, отколкото останалите методи за разрешаване на конфликт.

Моля да обърнете внимание! Медиацията не заема мястото на терапията или семейното консултиране.

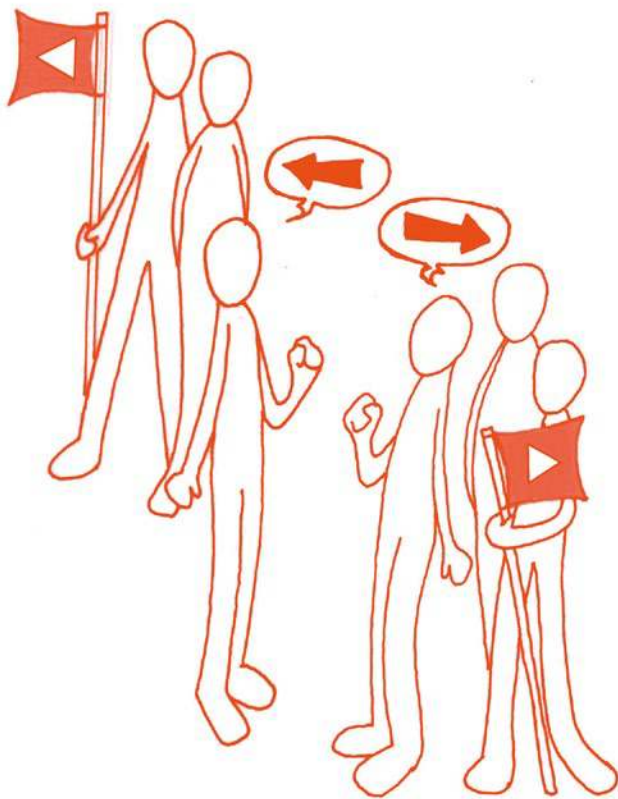
Ограничения на международната семейна медиация

Медиацията се основава на доброволното участие, добрата воля и ангажиране на всички участници, затова тя не може да се осъществява, ако една от страните откаже да участва.

Тя не може да се реализира, ако една от страните прави опит да осъществява натиск върху другата страна, или ако една от страните се чувства заплашена от другата страна. Например, ако единият се страхува много от другия и се чувства неспособен да говори, дори в присъствието на трето лице, медиацията не би била подходяща. По същия начин, прекалено голямата липса на баланс в двойката може да попречи на успеха на медиацията.

Зависимостите, например от алкохол или наркотици, също могат да поставят дискусиите, преговорите и ангажираността за постигане на споразумение, в опасност. Добросъвестното изпълнение на споразумението и придържането към него от двете страни са фундаментални за медиацията.

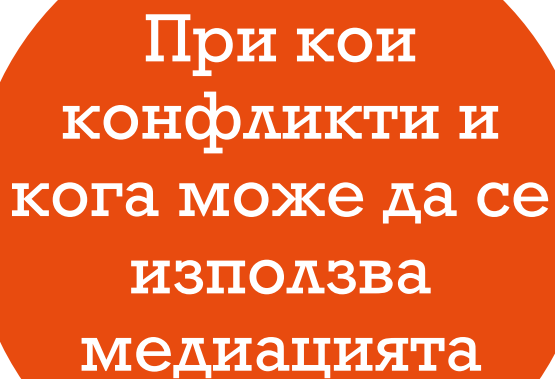
Медиацията не е терапия, източник на юридически съвети или средство за избягване или отлагане на съдебното производство. Освен това, тя не може да се използва като начин за манипулиране или оказване на въздействие върху другата страна.

Секция 2

При кои
конфликти и
кога може да се
използва
медиацията

Съдилищата и
административните
органи знаят ли за
медиацията?

Моят партньор заведе
децата ни в друга държава.
Може ли медиацията да
помогне?

Какви
проблеми
медиацията
може да
помогне
да бъдат
разрешени?

Мога ли да се
обърна към медиатор
след постановяване
на съдебното
решение?

Нямам никакъв
достъп до децата
си повече. Може ли
медиацията да ми
помогне?

„Страхувах се да не зазубя контакт с децата ми. Страхувах се те също да не ме забравят и да растат без да те познават. Запитах се какво мога да направя, за да ги възпитавам от разстояние, да бъдат близо до тях извън ежедневиия семеен живот.“

Баща

Медиацията е подходяща за раздели и разводи с международен елемент, които засягат и децата.

Медиацията помага на хората да получат по-ясна картина на ситуацията от гледна точка на правото, когато единият родител планира да се премести в друга държава преди или след раздялата.

Всички въпроси, които се отнасят до упражняването на редовен контакт от разстояние между децата и нерезидентния родител, могат да бъдат обсъждани по време на медиацията (организиране на ваканции, посещения, телефонни разговори и т.н.).

Семейни конфликти извън националните граници

Един семеен конфликт придобива международно измерение при различни сценарии, в които е въввлечена повече от една държава. Това може да се случи, например, когато има конфликт в едно семейство, в което родителите са с различна националност; в семейство, което не живее в държавата по своя произход; в което родителите живеят в две различни държави или в което един от родителите желае да отиде и да живее в друга държава.

Конфликтни теми, за които медиацията може да помогне

Един родител, в ситуация на интензивен конфликт или разпадане на семейството, може да има потребност да се раздели и да се премести заедно с децата. Поради силните емоции, които често са индикация за такъв конфликт, родителите може да не са способни да обсъждат лице в лице и дори посредством други членове на семейството различните опции.

Медиация с неутрално лице може да бъде от помощ в такава ситуация. Тя дава възможност за обсъждане на проблемите на семейството, без повече да се повишава напрежението.

Затова не е изненада това, че родители, които избират международната семейна медиация, са често тези, които се намират в ситуации, в които раздялата или разводът биха довели или вече са довели, до преместване на единия родител в друга държава. Медиацията също често се използва в ситуации на незаконно преместване или задържане на дете (*виж секция 6, стр. 60*).

Мнозинството от международни семейни медиации са свързани с въпроси на родителската отговорност, достъпа/личните отношения (наричани още контакт), и как да се поддържат връзките между децата и двамата родители. Когато родителите живеят в различни държави, за тях е трудно да се споразумеят по въпроси, които се отнасят до образованието и ежедневието на техните деца. В тези случаи медиацията може да бъде използвана за разрешаването на тези различия, тъй като тя взема предвид различните условия в двете държави, както и правата на всички въввлечени страни.

„Не ми хареса разпореждането да отида на медиация. Бях много сдържан, когато администраторът ми се обади първия път, тъй като не вярвах, че уреждането ще бъде толкова безпристрастно.“

Мъж

„Ако родителите знаеха за това, може би те биха започнали с нея, преди да подадат молба в съда и да си спестят множеството страдания и стрес, особено за децата.“

Жена

Медиацията може да се случи преди, по време и след приключване на съдебното производство за раздяла, родителски права или развод.

Когато инициирате съдебно производство за развод, може да бъдете поканен от административен орган или от съда да посетите поне една информационна сесия по медиация.

Дискусиите между родителите, фасилитирани от медиатор, се подкрепят от разпоредбите на Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на детето и други приложими международни конвенции, регионални инструменти и харти, като например Африканската харта за правата и благосъстоянието на детето. **Бележка 3*

Международната семейна медиация може също да помогне за решаването на други видове семейни конфликти, като междупоколенческите проблеми (например, поддържане на семейни отношения, след като децата станат възрастни) или спорове, свързани с наследяване между страни, които живеят в различни държави.

Времетраене на медиацията

Когато медиацията започне на много ранен етап или преди инициирането на съдебно производство, тя може да помогне да се избегне ескалацията на конфликта. В случай, че един от родителите предвижда преместване в чужбина, медиацията може да помогне да се определи местоживеенето на децата и личните отношения с другия родител. Така, тя може да помогне да се избегне криза, която може, в противен случай, да доведе до незаконно прехвърляне или задържане на децата.

Международната семейна медиация може също да бъде ефективна по време на други етапи на конфликта и допълващите го съдебни производства. Това може да се случи, например, ако страните в конфликта решат да отидат на медиация паралелно със съдебното производство. Или ако съдия, или друг съдебен или административен орган, ги насърчат да вземат предвид медиацията, като начин за разрешаване на техния конфликт извън съда или с помощта на услуги по медиация, които са свързани със съда. В някои държави законът или съдията могат дори да разпоредят медиация, преди стартирането на каквото и да е съдебно производство.

Няколко международни и регионални правни инструменти целят да защитят правата на родителите и децата, които да поддържат връзки помежду си, когато един от родителите живее в друга държава. Тези инструменти насърчават приятелско разрешаване на международни семейни спорове и някои от тях насочват изрично към медиация, като механизъм за намиране на разрешение на такива спорове.

„Производството беше сложно и дълго, с множество размаяна на информация между двете държави. [...] Ние избрахме да отидем на медиация, за да ускорим процеса. Този път осъзнахме, че може да говорим за всичко и да обсъдим въпросите, които щяха да излязат на повърхността по-късно при всички положения [...] например, как най-добре да организираме ваканциите.“

Баща и майка, предоставили общ доклад

Медиацията отчита човешките аспекти на един конфликт.

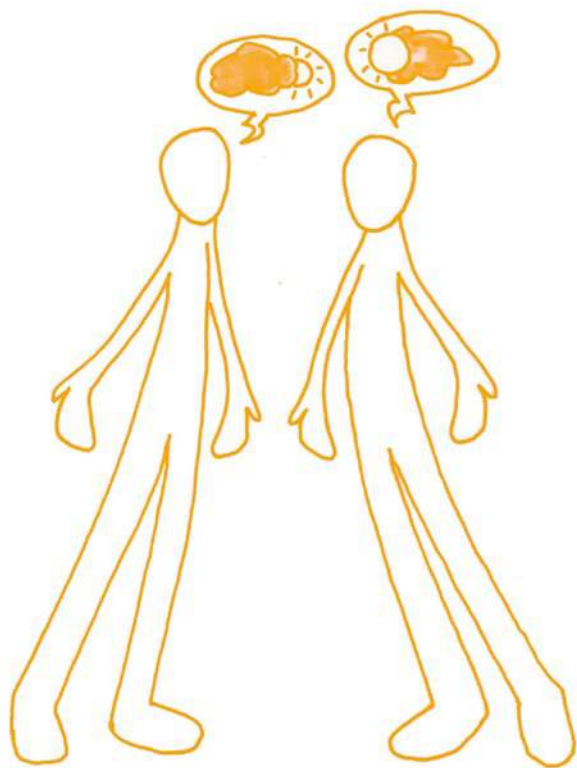
Тя насърчава и улеснява изразяването на притеснения, безпокойство и съмнения. Всичко, което се повдига като въпрос по време на сесиите, може да бъде отразено в съдържанието на постигнатото споразумение.

Предимството на медиацията в международните семейни конфликти е в това, че тя позволява на хората да се изправят пред различията, които изглеждат невъзможни за преодоляване. Най-големите предизвикателства са географското разстояние между разделените семейства, множеството правни системи и културните различия.

Някои от тези инструменти се отнасят до случаи на международно отвлечане на деца. Затова медиацията също често се прилага като допълнение към съдебните производства, след незаконно прехвърляне или задържане на дете (виж секция 6, стр. 60).

Понякога, страните питат за медиация, след като съдът е постановил съдебно решение, за да им помогне да постигнат споразумение относно приспособяването към новия живот, което ще бъде необходимо, за да се изпълни решението. Това е така, тъй като съдебните решения уреждат юридическата страна на ситуацията, но не непременно приключването на човешкия конфликт. Медиацията, в такива случаи, ще се фокусира върху това да се помогне на страните да достигнат до взаимно приемливи начини за изпълнение на съдебните решения, без по-нататъшно ескалиране на напрежението.

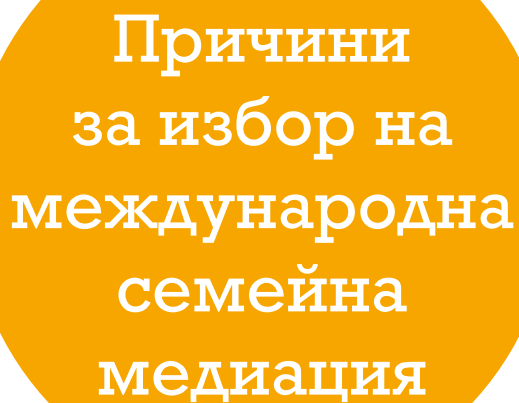
Всъщност, практиката, свързана с международната семейна медиация, която се развива от началото на 2000 година, се явява успешно допълнение на юридическия път за придвижването на такива ситуации напред.

Секция 3

Причини
за избор на
международна
семейна
медиация

Дали медиацията
може да се
приспособи към
поята ситуация?

Какви са
предимствата
да отидеш на
медиация?

Притеснявам се, че
моят партньор може
да отведе децата
ни в чужбина и да
не ги върне обратно.
Може ли медиатор да
помогне?

Защо трябва да ходя на медиация, при положение че вече имам адвокати, които ни помагат?

Моят бивш не приема или не разбира как нещата се случват в моята култура.

Ние вече не споделяме повече същите ценности. Как може да си говорим по време на сесията за медиация, ако не можем да си говорим извън тях?

„Сега е война между закони. Юристите в тази страна ще ми дадат родителските права [...], но това няма да бъде признато в държавата, в която съпругът ми пребивава [...]. Така, аз съм в ситуация, в която не мога да си позволя да заведа детето в държавата, в която е моят съпруг, в случай че не мога да го върна обратно. [От друга страна], аз не искам да ограничавам достъпа на съпруга ми до детето.“

Майка

„Ние се съгласихме, че децата ще могат да дойдат при мен тук, когато те са достатъчно големи, за да посещават средно училище. Това ще се случи през това лято и аз съм много щастлив. Мисля, че не бих постигнал това, ако бях продължил по пътя на съдебните дела срещу дившата ми съпруга. И щях да изхарча огромна сума пари за адвокатски хонорари от 2008 година.“

Баща

Медиацията, за разлика от съдебните производства, се адаптира към всеки случай. Намерените решения са изготвени спрямо засегнатите семейства.

Медиацията помага да се изградят мостове между противоречиви решения, които могат да произлязат от съдебните производства в различни държави.

Страните могат да играят активна роля

Медиацията дава възможност на всички страни в един конфликт да изложат своите гледни точки и да изкажат на глас своите желания и потребности. Тя им дава възможност да поемат контрола върху процеса на раздяла, вместо да бъдат ръководени от самия процес.

В медиацията участниците се съгласяват да изслушват гледната точка на всеки един от тях с помощта на трета страна, която създава условия за дискусия на равнопоставена основа и може да помогне да се избегне ескалиране на конфликта.

Тя ускорява процедурите и е финансово изгодна

Международните семейни спорове са често сложни, тъй като се намесват различни правни системи. Сложната правна ситуация води до това съдебните производства да продължават дълго и да струват скъпо. Съществува също и риск спорните производства, заведени в различни държави, да доведат до противоречиви съдебни решения, които, в най-лошия случай, могат до доведат до патова ситуация. Като допълнение на съдебните производства, медиацията може да помогне да се избегнат тези усложнения, като се предостави възможност на страните в един конфликт да постигнат юридическо приемливо споразумение в рамките на няколко сесии. По-малкото време, посветено на съдебно дело, би означавало, разбира се, по-ниски съдебни разноски за участниците.

В държави, които не са страни по международни договори в областта на семейното право, съдържанието на медианото споразумение за родителските права и контактите, както и други свързани въпроси, могат, въпреки това, да бъдат признати и изпълнени с помощта на съответни правни инструменти.

Медиацията е гъвкава и може да се адаптира към всяка ситуация

Семейната медиация позволява правните въпроси да бъдат разрешавани в рамките на по-широката перспектива на ежедневиия живот на хората в конфликт.

„Никога не сте имали проблеми да спазвате споразумението, постигнато по време на медиацията, тъй като никой не ни го наложи. Ние го дискутирахме в големи подробности и то кореспондира с реалността на нашата финансова и географска ситуация.“

Майка

„Например, ние се съгласихме децата да ходят на курс по испански веднъж седмично, за да не забравят моя език и този на техните баба и дядо, с които те говорят ежедневно, докато са тук.“

Баща

Медиацията дава възможност на участниците да вземат своето бъдеще в собствените си ръце и да регулират ежедневния си живот. Решенията, намерени чрез медиация, са осъществими, реалистични и, ако е необходимо, могат да бъдат модифицирани.

Тя позволява всички притеснения, които са важни за участниците, да бъдат включени в дискусиите, а също така, може да позволи включване на децата или на хора, които са важни за живота на децата и родителите, в процеса. Например, тя може да даде думата на хора от семейната, религиозната или социалната среда, които имат съществена роля в живота на семейството.

Медиацията може да предостави реалистична перспектива за бъдещето

Като създава пространство, в което изразяването на тревогите, притесненията и съмненията на всеки участник са фасилитирани, семейната медиация дава възможност на двете страни да дефинират и да организират упражняването на съвместно родителство. Предложените решения могат да бъдат тествани и променени, ако е необходимо.

Процесът се основава на възможностите и способностите на двамата родители, като същевременно се спазва правото на детето на осигуряване на неговото развитие и на поддържане на връзки и с двамата си родители, когато това е безопасно и възможно.

Географското разстояние между двамата родители прави комуникацията и организирането на семейния живот по-трудно, а медиацията предлага на родителите време да дискутират в детайли всички различни опции за организиране на родителските отговорности, като как да се поддържат и подхранват транс-граничните контакти родител – дете.

Медиацията зачита културните различия в семейството

Семейства, които преминават през транс-гранични конфликти, са често мултиезични и мултикултурни. Културните различия могат да имат огромна роля в естеството на един конфликт, особено по въпросите, които се отнасят до децата. Родителите, естествено желаят техните деца да следват техните културни практики; допускането на единия родител, че децата ще бъдат преместени в друга държава, създава у него страх, че те няма да могат да поддържат връзки с тяхното културно и религиозно наследство.

Медиаторите са чувствителни по въпроси относно културното разнообразие и ги включват в дискусиите, за да могат родителите да дадат гласност на това, което е важно за тях и което се отнася, например, за образованието на техните деца.

„Има огромно значение от каква култура те [медиаторите] произхождат [...], дали са живели в тази култура и знаят всички сложности и могат да разберат всички намеци.“

Жена

„Аз усещах, че съпругата ми искаше да напусне с децата [...]. По време на медиацията тя разбра какви биха били правните последици на едно прибрзано отпътуване.“

Баща

Медиацията отчита фундаментални въпроси, които се отнасят до идентичността на всеки човек, от гледна точка на културата, социалната история и религията.

Ако в отношенията има сериозна криза и има опасност от незаконно прехвърляне или задържане на вашите деца, опитайте да отидете на медиация.

Като помага да се избегне незаконно прехвърляне или задържане на децата, медиацията може да предотврати настъпването на сериозни последици от гледна точка на емоциите, чувствата, както и от правно естество, и то за цялото семейство.

Така, медиацията също може да предостави възможност да се вземат предвид основните аспекти на общностната култура, като се спазват правата на хората, които са дошли на медиацията.

Някои родители мислят, че медиатор, който има техните културни или езикови характеристики, би бил по-добър в идентифицирането и разбирането на конфликтните позиции, в резултат на разпада на семейството, а също и какъв е истинският залог. Следователно, те могат да изберат медиатори, чиито културни и религиозни характеристики отразяват техните.

Медиацията може също да се осъществява и с помощта на преводачи или други трети страни, например интеркултурни медиатори или човек, който има същия произход, от гледна точка на културата, за да се улесни комуникацията. Тези хора също са обвързани от принципа за конфиденциалност по отношение на това, което се споделя по време на медиацията.

Медиацията може да помогне да се предотврати незаконното прехвърляне или задържане на дете

В ситуация, в която един от родителите се тревожи за възможна загуба, прехвърляне или задържане на детето, медиацията помага на това, притесненията да бъдат изказани и дискутирани с другия родител, който може да не е бил наясно за това до този момент. По този начин медиацията може да разсее плашещи мисли и тя често потвърждава, че двамата родители са еднакво притеснени за благосъстоянието на детето.

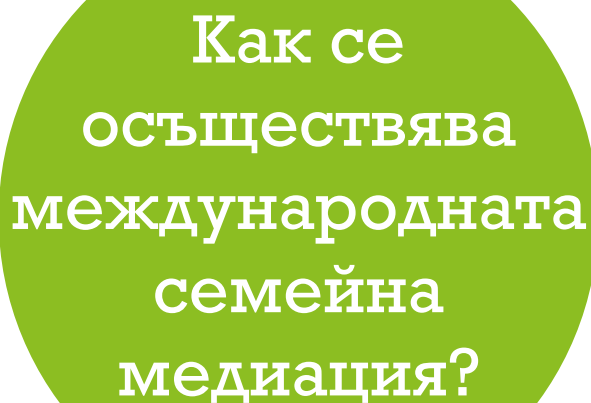
Медиаторът може да предостави информация за евентуалните административни, правни и психологически последици, които се свързват с прибързано отпътуване на дете в друга държава и по този начин да накара всеки родител, който планира такава стъпка, да преоцени ситуацията.

Секция 4

Как се
осъществява
международната
семейна
медиация?

Ако има двама медиатори,
това означава ли, че
единият ще представлява
моите интереси, а другият –
интересите на моя съпруг?

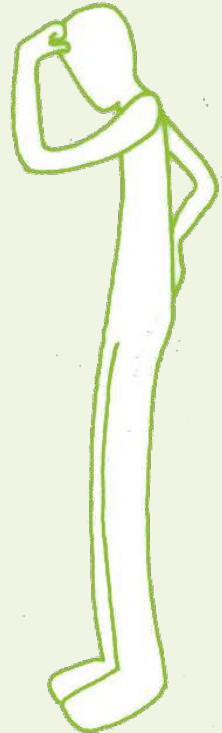
Как може да
се осъществи
медиацията, ако не
живеем на едно и
също място?

Мога ли децата
ми да
участват в
медиацията?

Мога ли да
разговарям с
медиатора насаме?

Мога ли да
взема приятел
или някой, който
да ми помогне
при медиацията?

„Чувствах се като обхваната между два озъна с единствено възможно решение да остана в Африка или да се върна в Канада. Имах възможност да разговарям с медиатора насаме и да освободя напрежението. Това впоследствие ми помогна говоря и с двамата си родители.“

Валери, 15 години

„Целите на процеса бяха определени и обяснени много ясно. Въпреки, че не мислех за медиация, тя ме убеди, че може да помогне.“

Баща

„Преди медиацията, ние не сме разговаряли помежду си повече от 14 месеца.“

Родител

„Цялостното отношение прави незабавно впечатление, че медиаторът е неутрален и не взема страна.“

Майка

„С медиация, която включва детето, имах възможност да чуеш тези неща от децата, които помагат. Тя премахва конфликта..... потвърждава потребностите на децата и това, че не е останало нищо, за което да се води борба.“

Преди това, ние бяхме на двата полюса, но при тази медиация, стигнахме някъде.“

Родител

„Присъствието на трета страна ограничава използването на неприличен език, на възможността някои да си тръгне и т.н.“

Баща

„Процесът на медиация беше много полезен за подобряване на нашата комуникация и ние постигнахме споразумение. Повече от това не може да се постигне чрез медиация. Ако 99 медиации приключват без споразумение и само една е успешна, тисля че си заслужава медирането.“

Родител

„Докато медиацията се възприема като допълнителен шанс, а не като лекарство, тя може да работи.“

Родител

„Чувствах се в безопасност в процеса на медиация и усещах, че присъствието на медиатори дава възможност на моя бивш съпруз и на мен да преодолеем своите емоции и да разговаряме рационално относно благосъстоянието на нашия син.“

Майка

„Медиаторите трябва да напътстват родителите, като им обясняват съдебния процес, правните термини, дължите съдебни процедури, ефектите върху семейството и специално върху детето, а също трябва да се има предвид, че е на разположение ограничено време.“

Медиатор

„Прочетох предложението, което идваше от адвоката на бившия ми партньор, но тъй като то идваше от другата страна ми се струваше, че медиаторът ще бъде пристрастен (очевидно все още бях шокирана и много параноична).

Един разговор с медиатора беше достатъчен, за да се успокоя.“

С.Т.

„Да ти бъде позволено да напуснеш по всяко време, за да отидеш до тоалетната, да изпушиш цигара или да изпиеш едно кафе, беше от огромна помощ.

Това успокои цялата атмосфера.“

Участник в медиация

Целият процес на медиация ще ви бъде обяснен по време на първия контакт, по телефона или по време на предварителната среща.

Първи контакт

Когато за първи път направите контакт със службата за медиация или с медиатор, ще ви бъде предоставена подробна информация относно процеса на медиация, включително за принципите и правилата, които всички участници трябва да приемат. Тази информация обикновено се предоставя индивидуално на всяка страна, но в някои случаи може да бъде предоставена едновременно на двете страни, или по време на среща, или там, където е възможно, по време на конферентен разговор по телефона. Медиаторът също ще обсъди с родителите дали медиацията би била подходяща в този случай.

Процесът на медиация

Международната семейна медиация може да се осъществи в една или в няколко държави, което зависи от това, дали страните, които имат сериозен конфликт, все още живеят в една и съща държава или една от тях се е преместила в друга държава.

Тогавата, когато и двете страни са се съгласили да започнат медиация, тя приема формата на последователни срещи. В зависимост от службата за медиация тези срещи могат да продължават между час и половина и три часа. Броят на сесията зависи от обстоятелствата на всеки случай.

В ситуации на незаконно преместване или задържане на дете, когато времевата рамка играе важна роля и напрежението е особено голямо, медиацията може да се осъществи наведнъж. Това може да се направи в период от два или три дни, от сутринта до вечерта, с почивки. Тези сесии се организират в съответствие с уговореното пътуване и нощувки на този родител, който пътува.

При класическата медиация двете страни се срещат лице в лице в една стая, с един или двама медиатори, с преводачи или интеркултурни медиатори, ако е необходимо. Същевременно, ако обстоятелствата го налагат, медиацията може да бъде осъществена и онлайн, посредством интернет връзка.

„Самият факт, че влязохте в една стая, в която имаше двама човека, които бяха безпристрастни, помогна на моя съпруг и на мен да комуникираме и намали враждебността помежду ни. Фактът, че тези двама човека имаха умения, опит и съчувстваха на нашата ситуация само помогна да върви напред.“

Участник в медиация

Медиацията се управлява от компетентен медиатор, който осигурява тя да се проведе във форма, която да донесе успех и да съответства на това, къде живеете, какви са вашите отговорности и ресурси.

Все повече практикуващи медиатори използват високо ефективните и сигурни системи на „онлайн“ и „дистанционната“ медиация, когато е необходимо.

Мрежа от квалифицирани и компетентни международни семейни медиатори се развива постепенно по света. За повече информация може да се свържете с мрежите на MCC и AIFI, както и с мрежата от международни медиатори и Централните органи.

*Бележка 4

Тогава, когато се постигне взаимно приемливо споразумение, една последна среща лице в лице може да бъде всичко, което е необходимо за финализиране на медиацията.

В някои случаи за медиатора може да бъде необходимо да осъществи част от медиацията, като прави совалки при единия и при другия родител, за да провежда дискусии с тях, като предава мненията и въпросите на всеки от тях, на другия. Това може да се случи, например, когато единият родител се страхува или се чувства доминиран от другия или когато родителите живеят в държави, които се намират далеч от модерните комуникационни технологии.

Медиацията тип совалка може също да бъде използвана първоначално в някои случаи, за да предостави възможност на страните да споделят своите притеснения свободно на медиатора, особено, когато конфликтът е много интензивен и предизвиква остри реакции у участниците.

Що се отнася до международните семейни конфликти, много медиации се структурират по начин, при който работят двама медиатори. Обикновено те двамата присъстват по време на медиацията. Когато страните живеят в две различни държави, може да има медиатор във всяка една от тях. Те винаги работят заедно, но не представляват едната или другата страна.

Методи, използвани от медиаторите

Медиаторите не заемат страна. Те не формулират решения и не дават лично мнение относно това, което страните казват.

Те помагат на всички участници да се уважават един друг, както и да уважават културата на другия.

Те слушат внимателно това, което се казва, като повтарят и преформулират това, което всеки участник казва, за да може да бъде сигурно, че няма недоразумения и че всяка страна разбира гледната точка на другата страна.

„Знаех, че родителите ми ме обичат. Медиаторът ми помогна да им кажа, че не искам да решавам и това наистина освободи товара, който носех на плещите си.“

Александър, 11 години

„Обичах и двете държави и не исках да избирам. Родителите ми се скараха и аз се чувствах задължена да избирам. Това наистина ми беше трудно.“

Сандра, 13 години

„Медиаторът беше впечатляващо търпелив и той помогна на майка ми да намери смисъл. Аз имах възможност да кажа на двамата какво е в сърцето ми и че исках да мога да опозная баща си [който го нямаше от 8 години].“

Джъстин, 14 години

Участието на деца на училищна възраст е възможно в подходящи и внимателно преценени случаи. Въпреки това, на родителите няма да бъде позволено да ги използват за своите собствени цели в конфликта.

Медиаторите наблюдават реакции и задават въпроси, които да подпомогнат по конструктивен начин намирането на решения, които обслужват всички, отразяват потребностите на различните членове на семейството и най-вече тези, на децата.

В края на процеса те обобщават за родителите предложеното съдържание на споразумението между страните и се уверяват, че са разбрани от всички участници. Това споразумение най-общо се определя като медирано споразумение. *Бележка 5

Медиаторите са етично обвързани да спазват конфиденциалност и по този начин да не разкриват на трети лица никаква информация, която е получена по време на медиацията.

Участници в медиацията

Един конфликт между родители се отразява на техните деца и може допълнително да засегне техни роднини и приятели. Така, родителите може да поискат да включат някои от тези хора в медиацията.

Ако децата са на възраст, на която могат да се изразяват независимо и няма риск тяхното участие да окаже негативно влияние върху тях, медиаторът, при определени условия, приветства тяхното включване в медиацията, ако и двамата родители са съгласни.

Важно е да се отбележи, че участието на деца е специализирана форма на медиация. Първоначално тя е била развита, за да могат родителите да разберат по-добре как техните деца се справят с раздялата и какви са техните потребности; да дадат на децата възможност да се изразят по въпроси, които се отнасят до тяхното ежедневие и бъдеще, както и да се спазва международно признатото право на децата да бъдат изслушвани в съдебни и административни производства, които са свързани с тях. *Бележка 6

Децата се включват в процеса на медиация само с формалното съгласие на медиатора, двамата родители, а също и на самите тях.

Дете, 9 години

Момиче, 11 години

Участието в международна семейна медиация не е ограничена само до родителите.

Някои актове уреждат включването на децата в медиация. Обикновено децата имат отделни дискусии с медиатора или с обучен специалист, който може да различи уникалния опит и потребности на детето от тези на всеки родител, и който внимателно ще представи мнението и гласа на детето в процеса на медиация, за да бъдат взети предвид.

Децата трябва да бъдат достатъчно зрели, за да могат да изразяват себе си.

Медиаторът трябва да гарантира, че децата разбират, че са поканени да изразят своето мнение и чувства, а не да вземат страна в конфликта и най-вече не да вземат решения. Всичко това се случва под вещото ръководство на човек, който е обучен по отношение участието на деца в медиация.

За децата е обичайно да говорят независимо с медиатора, без родителите да присъстват. В някои държави, детски психолог провежда (или присъства) тези дискусии. Медиаторът или детският психолог, ако присъства, по-късно внимателно споделя ключовите аспекти на дискусията с родителите, като също така трябва да се увери, че те не се чувстват критикувани или отхвърлени от своите деца. *Бележка 7 Медиаторът може да реши да позволи на децата да изразят себе си пред своите родители, ако те желаят да направят това. *Бележка 8

Събират се все повече доказателства, че когато е добре организирано, това въвличане в медиацията оправомощава децата и създава за родителите ново ниво на чувствителност по отношение на преживяванията на техните деца. Това, по своята същност, може в огромна степен да подпомогне родителите да намерят по-добри начини за справяне с конфликта, за да се минимизира неговото влияние върху децата.

Участието на деца в медиация може да бъде много деликатен въпрос, който зависи от държавата и културата, в която живее семейството. В много култури е доста трудно да си представим, че децата могат да представят своята гледна в решаването на един проблем, който се възприема като такъв и който се отнася до възрастните. В допълнение, много професионалисти – медиатори не възприемат себе си като достатъчно обучени за това, как да въвлекат децата в медиацията. Затова, участието на деца в медиация е все още рядкост.

„Мисля, че тя [майката] разбра нещо по време на сесията с детския консултант, тъй като тя категорично отказваше да преразгледа своята позиция, но един ден тя влезе и каза: Не искам да спорим за пари повече. Всичко, което наистина е важно са децата.“

Баща

„Би било много положително, ако някой от Шериятския съвет може да се намеси [...], тъй като много хора изглежда пренебрегват това, което Ислямът казва. Ако те [медиаторите] могат да подкрепят своите разсъждения с това, което казва Ислямът, това би било блестящо.“

Жена

Не се колебайте да кажете на медиатора, че някои хора са важни във вашия живот и за ролята, която те имат. Такива хора могат, с одобрението на двамата родители и на медиатора, да бъдат въввлечени да участват в процеса на медиация.

Включването на хора извън семейството (чичовци, лели, кръстници, бавачки, учители и други, които могат да имат важна роля в живота на участниците) също изисква съгласие на медиатора и на двете страни в конфликта. Медиаторът трябва да прецени дали е уместно тяхното участие в медиацията.

Въпреки, че външните участници не могат да вземат решения по въпросите, които изникват по време на медиацията, тяхното присъствие може да се окаже ценно, а понякога и съществено. Каква форма на участие на външни хора ще се предпочете, зависи от културната среда, в която медиацията се случва и кодекса на поведение, приет от всеки медиатор.

Други хора, които могат да участват

Има и друга категория хора, които могат да участват в сесиите по медиация по силата на ролята, която те играят в семейството или като лидери в общността. Тези хора се разделят на три групи: професионалисти, които работят със семейството, като адвокати, социални работници или психотерапевти (въпреки, че адвокатите няма да участват активно в дискусиите); хора, които подкрепят семейството в областта на духовните практики или традиции (имами, равини, свещеници и т.н.); и хора, които играят важна роля в общността, част от която са родителите. Тяхното участие ще бъде първо обсъдено с медиатора и те също ще бъдат обвързани от конфиденциалността.

Секция 5

Между-
народната
семејна
медиација и
правото

Дали правата
ми ще бъдат
гарантирани
по време на
медиацията?

Дали
споразумението,
постигнатото чрез
медиация, има
правна сила?

Ние сме по средата на
съдебно производство.
Трябва ли да го спрем, за
да отидем на медиация?

Какво се случва, ако
медиацията приключи
без никакъв конкретен
резултат?

Дали медираното
споразумение има правна
сила в друга държава?

Медиаторът
предоставя ли и
правни съвети?

„Познания и опит в областта на отвлечането на дете, например, са важни. Моето мнение е, че не трябва да бъдеш медиатор, който има специални познания по семейно право, въпреки че има нужда от специализирана юридическа експертиза, която да бъде на разположение на медиатора или в стаята, или чрез ко-медиатор или посредством консултант.“

Международен семеен медиатор

В повечето ситуации, които стигат до международна семейна медиация, правото играе доминираща роля преди, по време и след медиацията. Затова е необходимо да си осигурите услугите на специализиран правен съветник.

Всяко преместване в чужбина от един член на семейството, трябва да бъде внимателно планирано и да съответства на приложимото право в държавата по местопребиваване.

Забележете, че правото, което се отнася до международното прехвърляне, варира в различните държави и в различните правни ситуации!

Транс-гранични семейни спорове относно децата

Ние всички имаме право да променяме нашето местопребиваване и по този начин да започнем нов живот в друга държава. Същевременно, такова решение не може да бъде взето от единия родител, ако то нарушава правата на другия родител или правото на децата да поддържат редовни контакти с двамата си родители.

* Бележка 9

Важно е да се разбере, че въпросите на правото имат съществена роля в международните семейни конфликти. Правната ситуация може да бъде изключително усложнена, поради намесването на две или повече правни системи и наличието на различни международни, регионални и/или двустранни инструменти, които са приложими.

От изключително значение за децата са няколко многостранни или регионални инструмента, които целят да защитят правото на детето да упражнява „лични отношения и пряк контакт редовно и с двамата си родители“, както е регламентирано в Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на детето. Тези инструменти включват Хагската конвенция от 1996 година за защита на децата, Хагската конвенция от 1980 година за гражданските аспекти на международното отвличане на деца, Конвенцията на Съвета на Европа от 1980 година относно родителските права по отношение на децата, Конвенцията на Съвета на Европа от 2003 година за личните отношения с деца и Регламент на Европейския съюз Брюксел II бис.

Решението да се организира международно прехвърляне на дете трябва да бъде взето само, ако не нарушава националното и международното право. В противен случай прехвърлянето ще се счита за незаконно. * **Бележка 10**

Поради правната сложност на тези случаи, медиацията в международните семейни спорове трябва да бъде подкрепена чрез специализират правен съвет. Опитът за медиация или успешната медиация няма да засегне вашите права да инициирате или да водите съдебни дела.

„В някои случаи, родителите подават молба за връщане на детето, въпреки че те наистина биха били щастливи, ако имат само контакти. В много случаи беше необходимо да се дискутира съдебния процес, правните термини, дългите съдебни производства и възможните резултати. В няколко случая родителите разбираха процедурата по Хазската конвенция, но все още имаха нужда от изясняване на някои неща.“

Медиатор на случаи за международно отвлечане

Ролята на медиатора е да насочи вниманието на страните към някои правни аспекти на проблема и да наблегне на важността да се получи специализиран правен съвет.

Това не означава да се даде такъв съвет.

Например, правен съветник може да ви каже, че трябва да поискате отлагане или спиране на съдебното производство за времетраенето на процеса на медиация.

Спазването на законовите срокове е съществено! Въпреки, че медиацията е отлично допълнение към правното производство, тя трябва да отчита времевите ограничения, установени от закона.

Съдържание на специализирания юридически съвет

Адвокатите, специализирани по международни случаи, както и други експерти, имат познания за различните международни и национални закони, които се прилагат в случая. Това включва правната уредба, законовите срокове и времевите рамки, наложени от съответните закони.

Специализираният правен съвет дава също възможност на страните да се убедят, че медиацията се осъществява при спазване правата на всички засегнати страни, особено тези на децата.

Правните съветници могат да ви предоставят информация, преди и по време на медиацията, отнасяща се, освен всичко останало, до следните въпроси::

- вашите права и задължения, от гледна точка на закона, преди всичко в областта на родителската отговорност, за да можете да вземете информирани решения по време на медиацията;
- всякакви правни въпроси относно раздялата или развода, по които страните не могат да вземат решение по време на медиацията, така че да се ангажират юридически;
- дали медираното споразумение отговаря на всички юридически изисквания в съответните държави;
- как споразумението може да стане юридически обвързващо и изпълняемо в съответните правни системи;
- дали, в случай на раздяла, законът изисква от вас да вземете определени решения или да предприемете определени действия, преди да започнете медиация;
- защитните мерки, които може да вземете, ако считате, че има опасност за благосъстоянието на вашето дете.

За практическа информация относно съдържанието на вашата дискусия с човек, който предлага специализирани правни съвети (виж Секция 7, стр. 89)

„Повечето родители не са наясно, че въпросите за контакта изискват отделно правно действие и не са наясно относно разноските за един бъдещ процес. Други родители не са наясно, че е възможно да подадат молба до съда за прехвърляне на дете и не са наясно относно възможните разноски или вероятността от успех. Други родители не са наясно за правните възможности, свързани с благосъстоянието или шансовете за получаване на финансова подкрепа за детето извън държавата.“

Медиатор

Споразумение, постигнато чрез медиация, може да бъде юридически обвързващо и изпълняемо. Това ще даде възможност на страните да отнесат въпроса към съда, ако споразумението не се спазва.

Внимавайте! Споразумения, постигнати по време на медиация, не винаги са изпълняеми във всички държави, затова трябва да бъдат предприети стъпки за тяхното юридическо действие в държавите, които са свързани със спора.

Секция 7, стр. 89 от ръководството съдържа списък от въпроси, които вие може да зададете на специализиран правен съветник.

Може да бъде направено споразумение, което е обвързващо и изпълняемо

Ако медиацията е успешна, решенията взети от участниците обикновено се изготвят писмено. Този документ, в зависимост от държавите, се нарича меморандум за разбирателство, медиационно изложение или медиано споразумение.

Специализирани адвокати или други експерти, които предоставят специализирани правни съвети, могат да помогнат да се гарантира, че съдържанието и формулировката на това споразумение са съвместими с приложимото право. Те също могат да помогнат споразумението да се формулира по начин, който е необходим, за да бъде то обвързващо и изпълняемо в съответните държави.

***Бележка 11**

Тъй като е възможно самото споразумение да не бъде юридически обвързващо, може да е необходимо да се предприемат стъпки с цел да му се придаде юридическа стойност. Това ще даде възможност на страните да отнесат въпроса до съда, ако споразумението не се спазва.

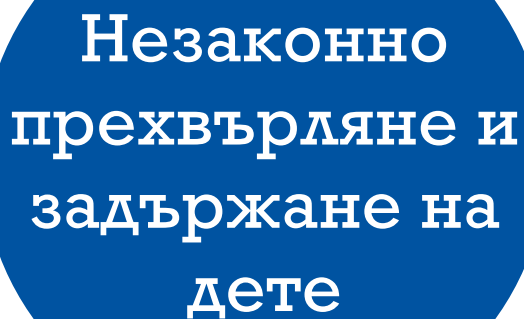
Придаването на юридическа стойност на споразумението може да включва, на юридически език, утвърждаване на споразумението от съд или включване на съдържанието на споразумението в съдебно решение, което да изисква признаване на това решение в другата държава/и или утвърждаване на споразумението в другата държава/и. Специализиран адвокат ще може да ви даде съответната информация, как това да се направи.

Секція 6

Незаконно
прехвърляне и
задържане на
дете

Аз задържах децата в моята
родна държава и се страхувам
да се върна обратно.
Какво мога да направя?

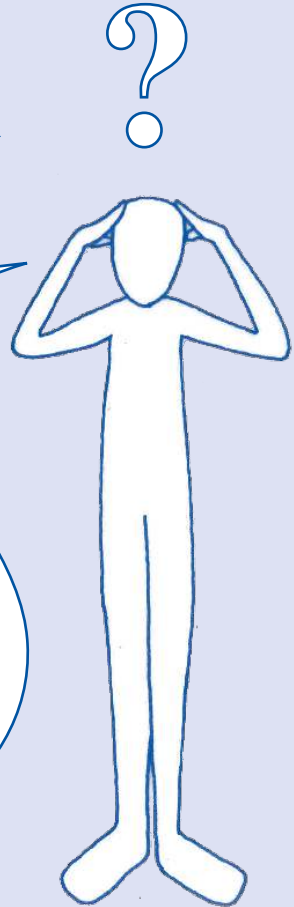
Оставам с впечатление, че
медиацията е по-слаба от
съдебното производство...

Медиацията ще помогне ли,
ако контактите между мен и
децата, които са отведени, са
напълно преустановени?

Как може
медиацията
да ти помогне
да си върна
детето
обратно?

Има ли момент,
в който да е
прекалено късно за
медиация?

Моят бивш отведе децата
и не е възможно да говоря
с него. Наистина ли
варвате, че медиатор може
да направи това?

„Начинът, по който сега се връщам обратно към това, е обстоятелството, че с нас се отнасяха не като с развиващи се човешки същества, а като с оръжия. Оръжия от безчувствени души.“

Възрастен, отвлечен от един от родителите си

„Това, което се случва при отвлечането и получаването на всички тези негативни послания, е сериозно насилие върху дете. Очевидно ментално насилие, през което преминах като дете. Страх. И сега, като се връщам назад виждам, че всичко е било за неин собствен интерес, което означава, че е било истинско насилие върху дете.“

Жена, отвлечена като дете от своята майка

„Да слушаш критики от единия или от другия родител беше болезнено.“

Пол, 15 години

„Всичко, което знам е, че бях отвлечен от майка си с цел никога повече да не мога да видя баща си отново.“

Мъж

„Ние бяхме претекстът, който подхранваше техните конфликти.“

Жена, която говори за своето детство

„Те не осъзнаваха това, че сме тъжни и безпомощни,
толкова егоистично!“

Алиа, 14 години

„Майка ти беше сътворила балон за нас и ни беше
казала, че баща ни е чудовище.“

Пьотр, 9 години

„Нямах никакъв шанс да си върна обратно децата,
ако нямах контакти с тях, ако не ги виждах, ако
не прекарвах време с тях. Днес, моите деца са вече
доста далеч от мен [...], поставят им се условия и
са манипулирани, не ме наричат повече Мамо, обръщат
се към мен с първото ми име. Студени са и са
дистанцирани; повече не мога да ги позная. Не искат
да разговарят с мен. Тъй като им се разказват
отвратителни неща за мен, аз почти станах непозната
за тях.... След две години ще стане по-лошо и те никога
няма да поискат да се върнат обратно да живеят с
мен; две години минават много бързо, те сега са на 10,
тогава ще бъдат на 12 и ще ги зазубя завинаги.“

Майка

Пример: Вие сте на почивка в чужбина с вашите деца и гостувате на семейството си в държавата ви по произход. Отношенията с бащата на децата ви, който е останал в дома ви, не вървят добре. Вашите родители и приятели ви предлагат просто да останете с децата и да не се връщате при вашия партньор. Имайте предвид, че дори да ви е дадено разрешение за напускането на държавата на обичайното ви местопребиваване с децата за целите на вашата почивка, ако останете по-дълго от уговореното, невръщането на децата може да се приеме като незаконно задържане, което да има тежки последици.

Може да се говори за незаконно прехвърляне на деца, когато един от родителите отвежда децата в друга държава без съгласие на другия родител, който юридически има право да бъде информиран за това прехвърляне. Незаконно задържане е налице, когато родителят не върне децата в държавата по обичайното им местопребиваване. *Бележка 10

Ако мислите да се преместите в друга държава с децата си, убедете се, че имате право да вземете такова решение. Най-вероятно ще трябва да получите съгласие от другия родител или разрешение от съд, преди да напуснете.

Едноличното упражняване на родителските права не дава непременно правото да се реши самостоятелно къде ще живеят децата. В определени държави, родителят, който не упражнява родителските права, има правото да участва във вземането на решение за всяка промяна на мястото на пребиваване на детето.

Кога едно прехвърляне или преместване в друга държава се счита за незаконно

Родител, особено този, който преимуществено се грижи за децата, може да си мисли, че е абсолютно законно да се премести в друга държава с децата. Същевременно, в повечето случаи, такова преместване е законно, само ако другият родител е дал съгласие или има разрешение за прехвърляне от съд или друг орган.

В зависимост от законите на държавата, в която децата имат своето обичайно местопребиваване, съгласието на другия родител може също да бъде необходимо за преместване на далечно разстояние, дори в същата държава. Дори когато законът е предоставил еднолично упражняване на родителските права на единия родител, другият родител може да има право на вето, когато става въпрос за прехвърляне. Освен това, може да има и други носители на родителската отговорност, като например юридически настойници, чието одобрение може да бъде необходимо. Ако необходимото съгласие не бъде дадено, може да се сезира съд или друг орган, които да разрешат прехвърлянето.

Следователно, изключително важно за един родител, който мисли да се установи в чужбина с децата, е да получи информация, какво разрешение е необходимо. Сред източниците за получаване на такава информация са специализираните юристи, Централният орган на държавата по обичайно местопребиваване по силата на Хагската конвенция от 1980 година за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца, и консултантите на Международна социална служба. *Бележка 12

Последици за детето

От психологическа гледна точка съществува огромна разлика между ефектите на законното преместване в чужбина и незаконното прехвърляне или задържане на дете.

В случаите на законно преместване, децата могат да поддържат лични отношения и пряк контакт с двамата си родители и могат да пътуват обратно към предишната си държава на местопребиваване, което им дава възможност да гостуват на приятели и на семейството си там.

„Знаех, че майка ми искаше да избяга далеч от баща ми и да ме вземе със себе си, а също така, знаех и защо. И се чувствам зле, че не му казах [бащата].“

Ина, 8 години

„Начинът, по който това се отрази на отношенията ми: стана ми много съвестно, че хората, които те обичат и които ти обичаш, са изключително способни да те нараняват.“

Възрастен мъж, който е бил отвлечен като дете

„Сигурният свят пропадна; всичко беше напълно разбито след отвлечането.“

Жена

Ефектите от внезапното отделяне от позната среда са сериозни за детето. На всяка цена се опитайте да избегнете незаконното прехвърляне или задържане на децата.

Последиците са сериозни и често травматични за всички членове на семейството. Трябва също да обърнете внимание на реакциите на децата и не се притеснявайте да им предоставяте грижи и външна професионална подкрепа, ако е необходимо.

Незаконното прехвърляне или задържане на децата води до рязко и вероятно окончателно прекъсване на техните връзки с обичайната им среда (дом, училище, спортове, разширено семейство, приятели, съседи, домашни любимци) и още по-важно, техният контакт с другия родител. По този начин, незаконното прехвърляне или задържане може да има тежки психологически последици за децата и застрашава тяхното важно право, гарантирано от Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на детето, да имат продължаващ контакт и с двамата родители.

В такива ситуации, децата могат да реагират с агресивно поведение, депресия и/или отдръпване. Те също могат да бъдат преговарени със страх от отхвърляне или изоставяне и да им е трудно да се доверят на родителите си или на хората, най-общо. Те могат да развият емоционални проблеми, които да ги затруднят да изразяват обичта си, или да страдат от преживяната загуба или себелюбие, или да създават разрушени образи от реалността. Физическото здраве на децата също може да бъде засегнато.

Незаконното прехвърляне или задържане на дете може да предизвика верижна реакция, която да включва въвличане на полиция и съдебна интервенция, както и предприемане на индивидуални стъпки от някои от членовете на семейството за връщане на детето на другия родител. В екстремни ситуации, животът на децата се превръща в постоянно криене или бягане от дома, което е свързано със сериозно увреждане на тяхното развитие.

Медиаторите предоставят на родителите, които имат сериозен конфликт, информация относно тези рискове и подчертават, че децата се нуждаят от любяща и емоционално стабилна връзка с всеки от родителите и с членовете на тяхното разширено семейство.

Последици за родителя, който напуска с детето

Международното незаконно прехвърляне или задържане на дете най-общо има сериозни правни последици. Съществуват средства за правна защита в областта на гражданското право за нарушаване на родителските права, чрез международно прехвърляне или задържане на дете, в международното, регионалното и националното право. Родителят, който напуска държавата с децата или ги

„По-късно разбрах, че съм използван като оръжие от майка ми срещу баща ми. Тъй като не съм виждал баща си през по-голямата част от детството ми, днес той за мен е непознат човек. Аз нямам повече контакт с майка ми.“

Възрастен, отвлечен като дете

„В петдесет процента от времето, в което се обаждах на сина ми, неговата майка ми казваше, че са по средата на денето си. Но с часовата разлика, аз нямах възможност да звъня по-рано, тъй като все още бях на работа.“

Баща

„Разстоянието е нещо ужасно. След всеки разговор се разпадах на парчета и ми отнемаше много време да се възстановя. Представете си: 8Ч6 нощи без децата ви, питайки се как са те, какво се случва в училище, как растат, кой ги целува вечер, кой им чете приказки. Телефонните ни разговори са толкова кратки, че децата не ми казват нищо; основно, аз съм тази, която говори! И им казвам и повтарям: Тук съм, боря се, чакам ви и ще направя всичко, за да ви видя отново!“

Майка

Незаконното прехвърляне или задържане на деца засяга и двамата родители. Важно е да се знае, че това действие има психологически, правни и емоционални последици, с които трудно се справят всички членове на семейството.

задържа в чужбина след изтичане на договорения период от време или без необходимото съгласие, може да бъде въввлечен в граждански съдебни производства в настоящата си държава на пребиваване, които да приключат със съдебно решение за връщане на децата.

В допълнение, може да започне наказателно преследване по отношение на този родител в предишната държава на обичайно местопребиваване, което да има ефект в държавата, в която децата са прехвърлени, и този родител може да бъде осъден на лишаване от свобода.

Освен сериозните рискове от социална изолация, стресът и чувството на безпокойство заедно с правните последици могат да доведат до сериозна депресия. Това може да се допълни и от загубата на доверие на детето в родителя. Свидетелствата на възрастни, които са били незаконно прехвърлени като деца, потвърждават това.

Последици за другия родител

За родителя, който е лишен от детето, незаконното прехвърляне или задържане идва като шок. Грубо и рязко се прекратява отношението родител-дете и родителят често се страхува, че детето си е заминало завинаги.

Чувствата на безпокойство, безпомощност и отчаяние се задълбочават, когато родителят не знае местонахождението на детето. Но дори и да знае това, родителят може да не намери начин да осъществи контакт с детето.

Възможно е да се срещат по-нататък трудности, дори ако на родителя се разреши среща с детето, например поради географското разстояние, разходите за път или визови ограничения. Осъществяването на контакт чрез използването на модерни технологии може също да не бъде възможно, ако такива не са налични там, където се намира детето или да са неподходящи предвид възрастта му. Допълнителен проблем може да бъде това, че детето, след определено време, няма да може да разговоря на езика на този родител.

„Някои родители не разговарят изобщо с адвокатите си, някои родители си избират неопитни адвокати и не са наясно, че не е лесно да се получи защита по силата на чл.13б [от Конвенцията от 1980 година изключения, при които не се разпорежда връщане на детето].“

Медиатор

Не се колебайте да търсите помощ за поддържането на контакти с децата! Никога не е прекалено късно за възстановяване на контакта с другия родител или да се търси съдействие това да се случи и да попречи на конфликта да ескалира.

Информация дали държавата, в която живеете, е договаряща страна по Хагската конвенция от 1980 година за отвлечането на дете, е налична на www.hcch.net

Може да намерите информация за контакт с Централния орган на вашата държава по въпроси, свързани с отвлечането на дете, на уебсайта на Хагската конференция. *Бележка 12

Държавите насърчават родителите да опитат медиация. В определени държави правните процедури за връщане на дете са свързани със специализирани услуги по медиация.

Чувства на изоставяне, безсилие, силен гняв и дълбоко отчаяние могат също да се появят в членовете на разширеното семейство на родителя, от когото детето е било незаконно прехвърлено. Родителят и семейството могат да се опитат също да отвлекат детето.

Хагската конвенция от 1980 година

Хагската конвенция от 1980 година за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца дефинира като незаконно всяко прехвърляне или задържане на деца под 16 години от тяхното място на обичайно местопребиваване, което нарушава правото на упражняване на родителските права на родител. *Бележка 13

Конвенцията регламентира процедурите, които имат за цел незабавно връщане на децата в тяхната държава на обичайно местопребиваване, както и гарантиране, че правото на лични отношения на родителя, който е лишен от децата, е защитено. Съдилищата на държавата, в която децата са прехвърлени, или от която те не са били върнати, трябва да разпоредят тяхното незабавно връщане в държавата по обичайно местопребиваване. Конвенцията допуска само някои изключения от този общ принцип.

За да се избегнат противоречиви решения относно упражняването на родителските права, Конвенцията разпорежда, че решенията относно упражняването на родителските права не могат да се искат от държавата, в която в момента живеят децата, докато се разглежда процедурата за тяхното връщане. Идеята е, че след като децата са върнати в държавата по обичайното си местопребиваване, съдилищата на тази държава ще определят разпределянето на родителските права и ще решат къде трябва да живеят децата.

Информация за това, дали Хагската конвенция от 1980 година се прилага във всеки конкретен случай, може да бъде получена от Централните органи, посочени от всяка договоряща държава по Конвенцията. *Бележка 12 Централният орган може също да предостави информация относно прилагането на други регионални, многостранни или двустранни инструменти, които дават възможност за правна защита по случаи на международно незаконно прехвърляне или задържане на дете.

„Чувствах, че съпругата ми искаше да напусне с децата и да се завърне в нейния дом. Успях да я убяда да отидет на медиация. Всъщност там тя осъзна какви могат да бъдат правните последици от едно такова придворзано заминаване. Тя също разбра, че това е важно за мен. Медиацията ни предостави пространство да разговаряме, което избегна задълбочаване на конфликта, увеличаване на страха, недоверието и напрежението.“

Баща

Международната семейна медиация е съвместима със съдебното производство, което следва в случай на незаконно прехвърляне на деца. Във все повече държави тя дори се насърчава от административните и съдебните органи, тъй като е доказала себе си.

В случай на незаконно прехвърляне или задържане на деца е важно да се действа бързо. Медиацията трябва да се организира възможно най-скоро, за да може да се спазят сроковете, установени от закона.

Кога Хагската конвенция от 1980 година не се прилага

Когато Хагската конвенция от 1980 година за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца не е в сила между две засегнати държави, е възможно да има други релевантни многостранни, двустранни или регионални правни инструменти, които могат да бъдат от помощ. Освен това, средства за правна защита могат да бъдат намерени и в националните закони.

В повечето държави родители, които незаконно са прехвърлили дете, могат да бъдат осъдени на затвор от 6 месеца до 10 години. Те могат да бъдат преследвани за извършването на престъпление (отвлечане на дете) и могат да бъдат осъдени за неспазване на съдебно решение за връщане на дете.

Медиация за разрешаване на такива случаи

Международната семейна медиация винаги среща определени предизвикателства, които се различават от конфликтите, които се развиват в рамките на една държава – географското разстояние между членовете на едно семейство, действието на различни правни системи и времето, тъй като винаги съществува риск за децата да загубят контакта си с един от своите родители. В случай на незаконно прехвърляне или задържане на деца, специфично предизвикателство е времевата рамка, в която медиацията трябва да се развие в съответствие с приложимите съдебни производства. **Бележка 14*

В няколко държави са разработени специализирани услуги по медиация и тя се движи паралелно и в координация с механизмите по Хагската конвенция от 1980 година за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца. Това, което се случва в медиацията, остава стриктно конфиденциално. Най-общо, съдията ще бъде само информиран относно резултатите от медиацията, но не и за нейното съдържание.

Принципно, медиацията може да бъде използвана във всички етапи на съдебните производства, без да се нарушава комуникацията или сътрудничеството с административните или съдебни институции. **Бележка 12*

„Да бъдеш репатриран е ужасно. Това е все едно са ти взели живота и са ти дали друг, без да те питат за твоето мнение. Нямах никакъв избор, беше ми наложено.“

Човек, който говори за своето връщане по силата на процедурата по Хагската конвенция от 1980 година

„След няколко седмици аз се върнах със сина ми. Съпругата ми вече ми нямаше доверие и не искаше да ме оставя сам с него. Чрез медиация можах да я накарам да разбере, че аз съм загрижен за неговото благосъстояние, че искам той да има майка и че се притеснявах [за това, той да има само един родител].“

Баща

Допълнителна информация за специализираните услуги по медиация и специфичните предизвикателства на медиацията, в случаите на незаконно прехвърляне и задържане на деца, могат да бъдат намерени в Ръководството за добри практики по медиация на Хагската конференция.

Това ръководство е налично на всички европейски езици, както и на арабски и руски език на www.hcch.net в раздел 'Publications' и след това 'Guides to good practice'. *Бележка 14

Медиация е възможно незабавно след незаконното прехвърляне или задържане на децата, или след подаването на молба за тяхното връщане (в началото на съдебното производство). Родителите често са информирани от съдилищата или административните органи за възможностите на медиацията на този етап, тъй като това може да предотврати насилственото връщане на децата. Медиаторите са наясно с ограничените времеви рамки и затова бързо трябва да направят интервютата.

Когато медиацията започне след постановяване на съдебното решение (решение за незабавно връщане на дете) или след неговото обжалване, тя може да ускори процеса за разрешаване на проблема и постигането на съгласие за връщане на детето. Дори когато позициите на двамата родители са противоположни, фактът, че процесът на обжалване може да продължи дълго и без да има гаранции за успех, може да бъде допълнителен стимул за страните, за да се осигури успех на медиацията.

Медиация след приключване на съдебните производства за незаконно прехвърляне или задържане на дете е също препоръчителна, тъй като тя взема под внимание дългосрочните интереси на всички страни. Връщането или невръщането на детето не разрешава човешкия конфликт между родителите и възможността за последващо травматично незаконно прехвърляне или задържане, като неговите последици може все още да съществуват, дори и след постановяване на съдебното решение. Намалването на напрежението и обидата чрез медиация може да спомогне за намирането на трайни решения, съобразени с реалностите (предвид финансовите, географските и факторите за комуникация) в живота на всеки родител.

Работи ли медиацията в случаи на незаконно прехвърляне или задържане на деца?

Международните, регионалните и двустранните инструменти изрично насърчават постигането на приятелски решения и разрешения на международните семейни конфликти чрез международна семейна медиация. Опитът на специализираните услуги по медиация, които работят в някои държави през последните години показват, че медиацията може да работи и в много конфликтни ситуации на незаконно прехвърляне или задържане на дете.

„Медиацията беше необходима като упражнение за откриване кой родител действително иска връщане [ситуацията в нашия случай беше, че никой родител не искаше връщане] и да се чуят независими професионални медиатори, които спокойно и дипломатично да кажат защо идеите на всеки родител са практически или не. Накара ме да почувствам, че сякаш има надежда в моя случай, и че сякаш имах глас, и че сякаш контактът, който ми беше даден, е много satisficing.“

Участник в медиация

„Основният резултат за мен, моят син да се върне в Австралия, не беше постигнат, но медиацията е за това. Аз съм щастлив с крайния резултат, т.е. че има приемлив финал, който е по-добър от това, ако се бях обърнал към съда. Надавам се, че тя също създава по-малко стресова среда за моя син.“

Участник в медиация

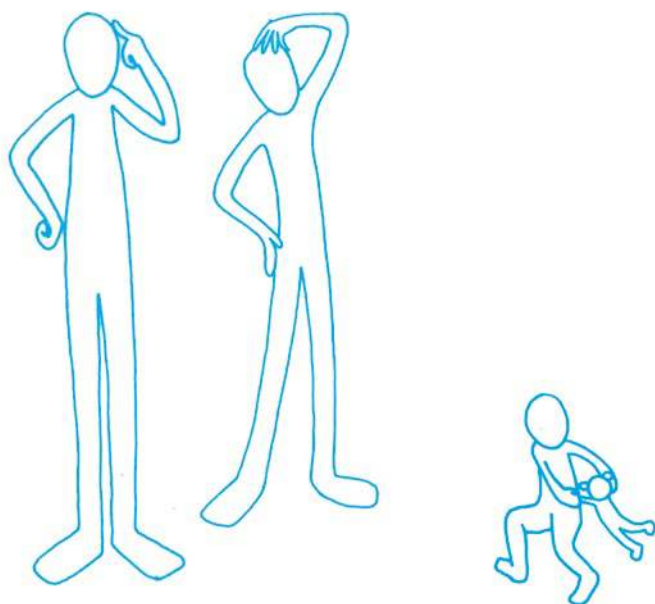
Медиаторът ще гарантира, че е направено всичко, за да се избегне това, медиацията да бъде неблагоприятна за един от родителите.

Медиацията не винаги води до споразумение и в някои случаи може да не бъде подходяща. Ако, след първоначалното преценяване на ситуацията заедно с родителите, медиаторите заключат, на базата на осезаеми причини, че медиацията дава само много малък шанс за успех, те споделят това със страните.

Както е посочено в съответните правни инструменти, медиацията е възможност за:

- възстановяване на контакта и прекарване на време с децата, от страна на родителя, който е бил лишен от тях;
- прекратяване на кошмара, който незаконното прехвърляне или задържане са създали за родителите, децата, и често за разширеното семейство по приятелски начин;
- възобновяване на комуникацията и разговорите между родителите как да се намери обратно пътят към сътрудничеството за постигане най-добрите интереси на децата;
- изработване на споразумение за незаконното прехвърляне или задържане на дете, както и условията на международните контакти родител-дете, там където е приложимо, както и представяне на споразумението на съда, пред който се развива съдебното производство за връщане;
- бързо приключване на спора между родителите; в противен случай, той може да продължи много дълго време, тъй като съдебното производство за връщане само ще възстанови изначалното положение детето, да се завърне в държавата си, като оставя въпросите за това, кой да упражнява родителските права по отношение на детето, къде да живее детето и т.н., да бъдат решавани на по-късен етап, в отделни съдебни производства.

Съществуването на неразрешени случаи на незаконно прехвърляне или задържане показват, че правните инструменти за защита на децата биха извлекли ползи от увеличеното използване на допълващи механизми, които поставят на фокус човешкия конфликт. Доказателствата показват, че броят на споразуменията, постигнати чрез медиация, се увеличава, когато родителите напълно се ангажират в процеса. Родителите казват, че са удовлетворени от резултатите и ефектите на медиацията, дори и когато тя не е разрешила всички техни проблеми. **Бележка 15*

Секция 7

Практи-
чески
въпроси

Какво се
обсъжда по
време на
медиацията?

Как мога да
се подготвя за
медиация?

Кой са важните
въпроси, които да
задам на специализиран
правен съветник?

Какво може да се
включи в медираното
споразумение?

Къде мога да
намеря медиатор?

Къде мога да
намеря информация
за отвлечането на
дете?

Кои въпроси най-общо се адресират в медиацията?

Медиаторът ще ви насърчи да дискутирате емоционалните потребности и желанията на вашите деца, вашите собствени желания, както и тези на другия родител. Дискусиите ще включват следните въпроси:

- Какви мислите че са чувствата на децата ви, що се отнася до конфликта, който преживявате или периода на раздяла, през който преминавате?
- Имали ли сте възможност да разговаряте за това с тях?
- От вашите наблюдения може ли да кажете дали децата ви знаят, че могат да обичат единия родител толкова, колкото другия?
- Как може да помогнете на децата си да изразят своите чувства по отношение и на двамата родители?
- Какво може да направите, за да улесните контакта между децата ви и другия родител?
- При сегашното състояние на отношенията между родителите, кое работи добре и кое не работи добре?
- Какви, според вас, са най-важните или специфични потребности на вашите деца (като вземете предвид техните хобита, характеристики, здравословно състояние и т.н.)?
- Трудно ли ви е понякога да посрещате потребностите на децата си?
- От вашите наблюдения, как приемат децата ви обстоятелството, че имат дом на две места?
- Може ли да помислите за начин, по който да се адресират тези потребности заедно с другия родител?
- Какво мислите че печели вашето дете от това, да поддържа контакт с другия си родител (и с неговото семейство)?
- Кои хора във вашето обкръжение играят важна роля в живота на вашите деца? Какво може да направите, за да поддържате тези връзки?

Как може да се подготвите за медиация?

Следващите въпроси ще ви помогнат да изградите конструктивна основа за дискусии:

- Имате ли някаква конкретна идея за уреждане упражняването на родителските права в ситуация, в която вие се разделяте със своя партньор?
- Мислите ли, че тази идея има шанс да посрещне очакванията на другия родител?
- Дали тази ваша идея, за която си мислите, е практична за децата и за техните интереси? (например, могат ли те да пътуват сами до другия родител, или другият родител ще ги взема, или вие ще оставяте децата там, където живее другия родител?)
- Считате ли, че вашата финансова ситуация и ситуацията на другия родител са достатъчно стабилни, за да се осъществи идеята ви средносрочно и дългосрочно?
- Какви възможности съществуват за децата да поддържат контакти с другия родител между срещите помежду им (например, по телефон или по интернет) и това може ли да се осъществява редовно?
- Мислите ли че вашата идея има шанс да се спазва от другия родител (например, що се отнася до работното време или часовите разлики между двете държави)?
- Мислите ли, че родителят, който живее в другата държава, има достатъчно информация за това как живеят децата, за да може да участва активно в тяхното образование?

Какво може да бъде включено в едно споразумение?

Медираното споразумение, в най-добрия случай, ще съдържа толкова уговорки, колкото са необходими, за да се осигури благосъстоянието на децата. Те трябва да бъдат възможно най-подробно описани. Например, то може да включва уговорки за:

- Решения относно упражняването на родителските права;
- Решения относно местоживеенето на детето;
- Информация относно възможностите за съвместно упражняване на родителските права и образованието на детето (например, що се отнася до училището и здравните грижи);
- Как ще се изпълняват личните отношения;
- Организиране на образованието, религиозните и други дейности;
- Поддържането на редовен контакт между родителите, както и между родителят, който не упражнява родителските права и децата;
- Отговорностите за разносните и начините за пътуване, за да се осъществяват срещите с другия родител;
- Приносът към издръжката и образователните разходи на децата;
- Начинът на утвърждаване или одобряване на споразумението;
- Какво следва след медиацията (проверка за изпълнение на споразумението и/или възможност за последваща медиация).

Какво трябва да попитате вашия правен съветник?

Не се колебайте да потърсите от вашия правен съветник следната информация:

- Кои закони се прилагат в моята ситуация?
- Има ли международни или регионални конвенции или двустранни споразумения между двете държави, които се отнасят до моя случай?
- Какви са моите права и задължения съобразно приложимата уредба?
- Когато споразумението, постигнато по време на медиация, се изпълнява, това променя ли правната ситуация? (Например, как ще се отрази на бъдещите решения за децата промяна на държавата, в която те имат своето местоживееие при преместването им под друга правна юрисдикция и закони?)
- Трябва ли да заведа дело пред съда или да поискам предприемането на спешни или временни мерки, за да защита правата си, преди да започне медиацията?
- Съдът на коя държава ще бъде компетентен да разгледа и да вземе решения по моя случай?
- Към кои съдилища или органи трябва да се обърна за утвърждаване на медианото споразумение, за да може то да се изпълнява в съответните държави?
- Кой съд ще бъде компетентен да разгледа и да вземе решения по моя случай, ако медиацията не приключи със споразумение?

Какви други ресурси може да използвате, за да си отговорите на тези въпроси?

Посочените по-долу източници могат да предоставят информация, която да ви помогне да си отговорите на предходните въпроси. Те също могат да ви помогнат да намерите професионален международен семеен медиатор:

- Централните органи по всички Хагски конвенции в областта на семейното право, които най-често са организирани в едно от следните министерства: Министерство на правосъдието, Министерство на социалните работи, Министерство на външните работи и Министерство на здравето; подробности за контакт с тях са налични на уебсайта на Хагската конференция. **Бележка 16*
- Централните органи могат да ви информират за прилагането на конвенциите и да ви предоставят обща информация за съответните инструменти и националното законодателство, както и за това, как и къде може да получите специализиран правен съвет.
- Международна социална служба (клоновете и кореспондентите на МСС). **Бележка 17*
- Централната точка за контакт за международна семейна медиация. **Бележка 18*
- Асоциациите на семейните медиатори.
- Специализираните правни кантори по международно семейно право.
- Консулствата и посолствата.

Ключови принципи на международната семейна медиация

1. Доброволно участие

Медиацията е доброволен процес. Възможно е да има изискване за информационна среща или среща с професионален семеен медиатор, за да се преценят начините за разрешаване на спора чрез споразумение за децата и свързаните с тях въпроси, преди да се подаде молба до семейния съд. Същевременно, медиацията сама по себе си е доброволна и двете (или всички) страни трябва да желаят да участват. Съдиите могат да насърчат участието в медиация и преди първото съдебно заседание да насочат страните да посетят информационна среща или среща за преценка с медиатор. Ако медиацията бъде приета, участниците трябва да покажат ангажираност за преодоляване на различията помежду им и да работят по постигането на споразумение. Участниците и/или медиаторът могат да спрат или прекратят процеса на медиация по всяко време, ако повече не считат, че тя е подходяща или ако не може да се постигне напредък за споразумение на добра воля.

2. Безпристрастност и независимост на медиаторите

Медиаторите са обучени да управляват процеса на медиация по балансиран и справедлив начин, като насочват по равно вниманието си към всеки участник и към потребностите на всяко засегнато дете. Медиаторът не трябва да се намира в конфликт на интереси или да има персонален интерес от резултатите на медиацията.

3. Квалификации на медиаторите и спазване на националните Кодекси за добри практики

Медиаторите трябва да отговорят на националните изисквания за тяхното обучение и практика като медиатори. Те трябва да се придържат към съществуващия Кодекс за добри практики за семейни медиатори и да притежават допълнителни квалификации за международна семейна медиация.

4. Уважение на хората от различни култури

Медиаторите трябва да гарантират, че ще се отнасят с еднакво уважение към хората от всички култури. Те трябва да обърнат специално внимание и да уважават културното разнообразие и различия. Религиозните вярвания, културните норми и ценности трябва да бъдат разбирани и да се вземат под внимание. Процесът на медиация е гъвкав и позволява участие на религиозни или общностни лидери, както и на по-възрастни членове на семейството, ако е необходимо и подходящо.

5. Осигуряване на личната безопасност на участниците и закрила на децата

В зависимост от обстоятелствата и от това, как е организирана медиацията в отделните държави, медиаторът може първоначално да се срещне с всяка страна поотделно, за да проучи дали медиацията или друг начин за разрешаване на спора би бил подходящ при тези обстоятелства, и ако е така, дали и двете

страни биха желали да участват. Ако има индикация, че дете или друг човек е в риск от причиняване на вреди, медиацията вероятно няма да бъде подходяща и може да има нужда от друг вид подкрепа, включително незабавно насочване към институция за закрила. Участниците в медиацията трябва да могат да се срещат без риск или страх, като се гарантира тяхната безопасност. Трябва да бъдат направени уговорки, които да им дадат възможност да могат да идват и да напускат срещите по медиация без риск или безпокойство, които конфликтът може да създаде между участниците извън стаята за медиация или сградата.

6. Вземане предвид на потребностите и благосъстоянието на детето

Медиаторите насърчават родителите да се фокусират върху потребностите и интересите на техните деца, както и върху своите потребности. Процесът на медиация трябва да отдели специално внимание на потребностите и благосъстоянието на децата.

7. Признаване на правата на детето

Международни конвенции (включително Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на детето и Европейската конвенция за упражняване правата на децата) признават, че деца на задоволителна възраст и зрялост имат право да бъдат консултирани относно решенията и уговорките, които се отнасят до техния живот. Децата могат да бъдат консултирани в рамките на или успоредно с процеса на медиация, ако това е подходящо, и при наличие на необходимите съгласия.

8. Вземане на решения от страните

Медиаторите нямат никакви правомощия да вземат решения. Участниците запазват контрола върху своите собствени решения и са подпомагани в постигането на добре информирани и обмислени решения и споразумения, които са приемливи за всички, които са въввлечени.

9. Конфиденциалността на процеса на медиация се подчинява на приложимото право

Медиаторите не трябва да разкриват никаква информация, получена по време на процеса на медиация, освен когато има индикации за дете, което е в риск от увреждане или при изключителни обстоятелства, ако съдът е разпоредил да се разкрие информация, получена по време на медиацията.

10. Достъп на всяка страна до независим правен съвет, за да се осигури информирано решение

Участниците се насърчават да търсят независим правен съвет относно техните предложения за уредба, преди да се достигне до финалните решения. Участниците трябва да получат правен съвет, преди да дадат съгласието си за представяне на медиационното изложение или медираното споразумение на съда, за утвърждаване или инкорпориране в съдебно решение.

*** * * * * БЕЛЕЖКИ * * * * ***

***Бележка 1:**

Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на детето:
<http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>

***Бележка 2:**

Споразумението, постигнато при медиация, може също, в зависимост от държавата, да се нарича меморандум за разбирателство или медиационното изложение.

***Бележка 3:**

Африканската харта за правата и благосъстоянието на детето:
<http://www.umn.edu/humanrts/africa/afchild.htm>
или http://www.unicef.org/esaro/African_Charter_articles_in_full.pdf

***Бележка 4:**

За да намерите професионален медиатор, който е специалист по международни семейни конфликти, може да се свържете с:

МСС: Международна социална служба – Генерален секретариат, Женева:
info@iss-ssi.org; 0041 22 906 77 00

AIFI: Association internationale francophone des intervenants auprès des familles séparées (Международна асоциация на фракофонските заинтересовани страни от разделени семейства):
<https://www.aifi.info/membres>

Мрежа на международните медиатори
www.crossbordermediator.eu
or for more detailed queries: <http://www.crossbordermediator.eu/node/78>

Централните органи по Хагските конвенции:
http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.authorities&cid=24

***Бележка 5:**

Виж бележка 2

***Бележка 6:**

Съгласно чл.12 от Конвенцията на ООН за правата на детето:

1. Държавите - страни по Конвенцията, осигуряват на детето, което може да формира свои собствени възгледи, правото да изразява тези възгледи свободно по всички въпроси, отнасящи се до него, като на тях следва да се придава значение, съответстващо на възрастта и зрелостта на детето.
2. За тази цел на детето е предоставена по-специално възможност да бъде изслушвано при всякакви съдебни и административни процедури, отнасящи се до него, или пряко, или чрез представител или съответен орган по начин, съответстващ на процедурните правила на националното законодателство.

***** ** БЕЛЕЖКИ *** ****

***Бележка 7:**

Специализираната форма на медиация, която включва деца, най-общо се нарича приобщаваща детето медиация.

***Бележка 8:**

Прякото участие в медиация на по-големи деца (младежи) е понякога полезно и възможно. Медиатор, които прилага системен подход, може също да предложи изслушване на по-малки деца в присъствието на родителите, като медиаторът помага на децата да изразят своите потребности пред последните. При всички положения, децата никога не са молени да вземат решения и ако те имат претенция, някоя част от дискусиата с тях да остане конфиденциална, това трябва да бъде уважено, стига то да не опорочава безопасността на детето или на някой друг.

***Бележка 9:**

Съгласно чл.9 от Конвенцията на ООН за правата на детето:

1. Държавите - страни по Конвенцията, осигуряват детето да не бъде разделяно от родителите си против тяхната воля, освен когато компетентните власти решат, в съответствие с приложимите закони и процедури и при възможност за съдебен преглед, че такова разделяне е необходимо за висшите интереси на детето. Такова решение може да бъде необходимо в някои особени случаи, като например малтретиране или изоставяне на детето от родителите, или когато родителите живеят разделени и трябва да се вземе решение относно местоживеенето на детето.
2. При всяка процедура съгласно точка 1, на всички заинтересовани страни се дава възможност да участват в нея и да изложат своите становища.
3. Държавите - страни по Конвенцията, зачитат правото на детето, което е отделено от единия или от двамата си родители, да поддържа лични отношения и пряк контакт с двамата си родители редовно, освен ако това противоречи на висшите интереси на детето.
4. Когато такова разделяне е в резултат на някакво действие, предприето от държава - страна по Конвенцията, като задържане, затвор, изселване, депортиране или смърт (включително смърт, произтичаща от каквато и да е причина, докато лицето е задържано от държавата) на единия или двамата родители или на детето, тази държава, при поискване, предоставя на родителите, детето, или ако е уместно, на друг член на семейството, необходимата информация относно местопребиваването на липсващия член (членове) на семейството, освен ако предоставянето на информация би навредило на благосъстоянието на детето. Освен това, държавите - страни по Конвенцията осигуряват предоставянето на такова искане, стига, само по себе си, то да не води до неблагоприятни последици за съответното лице (лица).

***** ** БЕЛЕЖКИ *** ****

***Бележка 10:**

Съгласно чл.3 от Хагската конвенция от 1980 година за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца: Прехвърлянето или задържането на дете се счита за незаконно, когато:

- a) е извършено в нарушение на правото на упражняване на родителски права, предоставено както съвместно, така и поотделно на лице, институция или друг орган, съгласно законите на държавата, в която детето е имало обичайно местопребиваване непосредствено преди прехвърлянето или задържането му; и
- b) по време на прехвърлянето или задържането това право е било ефективно упражнявано съвместно или поотделно или би било упражнявано по този начин, ако не е било извършено прехвърлянето или задържането.

***Бележка 11:**

Във ваш интерес е да се уверите, че съответните държави, въввлечени в конфликта, са задължени да признаят споразумението и че споразумението може да бъде изпълнено от съдебните органи на тези държави.

***Бележка 12:**

Списъкът и контактите на Централните органи във всяка договаряща държава по Конвенцията, са достъпни на следния уебсайт:

http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.authorities&cid=24

***Бележка 13:**

Виж бележка 10

***Бележка 14:**

„Ръководството за добри практики по медиация“ на Хагската конференция е достъпно на всички европейски езици, както и на арабски и руски език, на следния уебсайт:

http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications.details&pid=5568

***Бележка 15:**

Повече доказателства могат да бъдат намерени в обширното проучване „Пилотна схема за медиация“, публикувано от Центъра за международно отвлечане на деца на следния уебсайт: http://www.reunite.org/pages/mediation_pilot_scheme.asp

* * * * * БЕЛЕЖКИ * * * * *

*Бележка 16: :

Виж бележка 12

*Бележка 17:

Свържете се с Генералния секретариат на Международна социална служба в Женева, за да получите информация за клона на МСС във вашата държава.

Имейл: info@iss-ssi.org

Телефон: 0041 22 906 77 00

*Бележка 18:

Списъкът и контактите на „Централните точки за контакт за международна семейна медиация“ могат да бъдат намерени на следния уебсайт:

http://www.hcch.net/index_en.php?act=publications.details&pid=5360&dtid=52

International Social Service
Service Social International
Servicio Social Internacional

Женева, Швейцария

www.iss-ssi.org

info@iss-ssi.org

0041 22 906 77 00

“Разрешаване на семейни конфликти: Ръководство за международна семейна медиация” първоначално е издадено от Международна социална служба на английски и френски език. Независимо, че МСС трябва да даде разрешение за превод на публикацията на всеки друг език, ако това е поискано, тя не носи отговорност за съдържанието на тези преводи.

Съставител и редактор: Силджия Каратш

Графичен дизайн: Андреа Санчез

Илюстрации: Мулейли

© Превод на български език: Миглена Балджиева

Ние благодарим на следните организации и изследователи, за това, че ни позволиха да използваме много от доказателствените материали, предоставени

от

майки, бащи, деца и медиатори, в тази публикация:

Reunite International Child Abduction Centre

Child Focus - Foundation for Missing and Sexually Exploited Children

Sonia Nurin Shah-Kazemi

Детските рисунки са отпечатани с разрешение на Д-р Дженифър Макинтош.

Това ръководство е публикувано с финансовата подкрепа на:

Loterie Romande

Ville de Genève

Etat de Genève

Ville de Carouge

Commune de Meyrin

Научно-методологически център за медиация и право (Русия)

Ernst-Göhner Foundation

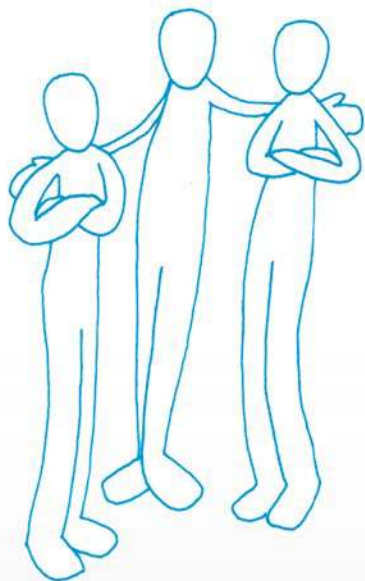
Jenö Stähelin Foundation

Association des amis suisses du centre social de Boulaq

Capital Group

Частни донори също допринесоха щедро за тази публикация.

ISS

© Copyright 2014

© Всички права запазени. Всяко възпроизвеждане, копиране или разпространяване на тази публикация е забранено без разрешение на редактора и издателя.

ISBN 978-2-9700976-1-7

© Международна социална служба – България, 2015

ISBN 978-954-92979-6-6